

ప్రథమ పాఠం

1. మిత్రభావనా

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కిమ్ అస్తి?
2. చిత్రే కే కే సన్ని?
3. చిత్రదర్శనేన కిమ్ అవగచ్ఛంతి?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

వికసతు మిత్రభావనా
విలసతు బంధుభావనా

॥ వికసతు ॥

అధనస్త్వం సధనోఽహమ్
అబుధస్త్వం విబుధోఽహం
యాతు సదా విలయమియం
హీనభావనా

॥ వికసతు ॥

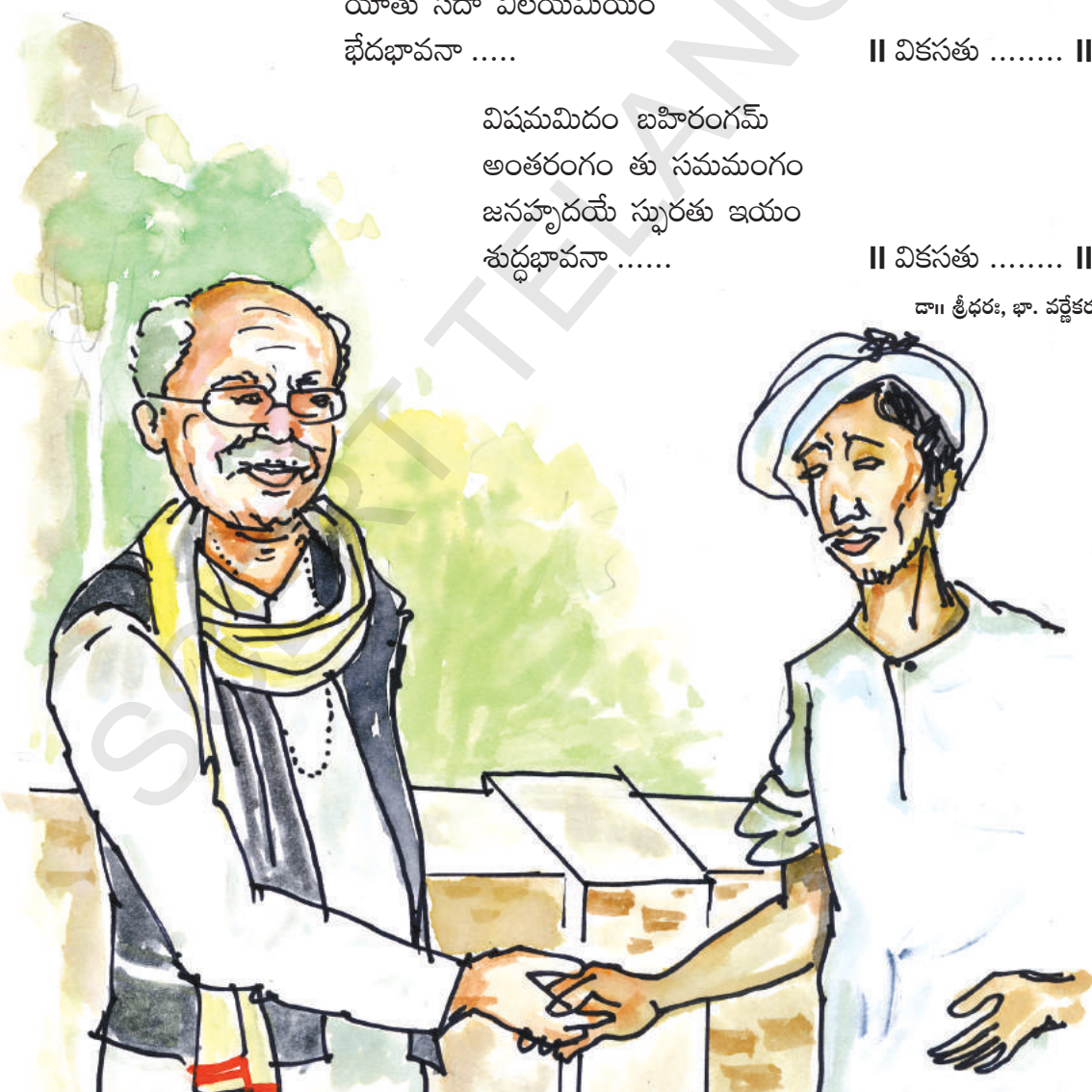
మమ వాణీ అతివిమలా
తవ వాణీ అతివికలా
యాతు సదా విలయమియం
భేదభావనా

॥ వికసతు ॥

విషమమిదం బహిరంగమ్
అంతరంగం తు సమమంగం
జనహృదయే స్ఫురతు ఇయం
శుద్ధభావనా

॥ వికసతు ॥

డా॥ శ్రీధరః, భా. వర్ణకరః

సారాంశం:

స్నేహితులం అనే భావన వికసించుగాక. మనమంతా బంధువులం అనే భావన పెరుగుగాక !

“నీవు ధనం లేనివాడివి, నేను ధనమున్నవాణ్ణి
నీవు తెలివిలేనివాడివి, నేను తెలివిగలవాణ్ణి”
అనే ఈ హీనభావన నశించుగాక !

॥ స్నేహితులం అనే భావన వికసించుగాక ॥

“నా భాష స్వచ్ఛమైనది,
నీ భాష హీనమైనది”
అనే ఈ భేదభావన నశించుగాక !

॥ స్నేహితులం అనే భావన వికసించుగాక ॥

“ బయటకు కనిపించడంలో భేదమున్నది.
(కాని) మనందరి లోపల ఉన్న మనస్సు మాత్రం సమానం”
అనే ఈ శుద్ధభావన మానవులందరి హృదయంలో స్ఫురించుగాక !

॥ స్నేహితులం అనే భావన వికసించుగాక ॥

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- (అ) గీతం రాగయుక్తం గాయంతు.
- (ఆ) గీతే కిం వర్ణితమ్?
- (ఇ) మిత్రభావనా నామ కా?
- (ఈ) “విషమమిదం బహిరంగమ్” ఇత్యస్య వాక్యస్య భావః కః ? వదంతు.
- (ఉ) గీతస్య భావం స్వీయవాక్యైః వదంతు.

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తీకుర్వంతు

- (అ) గీతస్థ ‘ప్రాసపదాని’ చిత్వా రేఖాంకితాని కుర్వంతు.
- (ఆ) అధః దత్తాని భావయుక్తాని వాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.
 - 1) నీవు తెలివిలేనివాడివి. నేను తెలివైనవాడిని.
.....
 - 2) లోపలి మనస్సు మాత్రం సమానం.
.....
 - 3) ఈ శుద్ధభావన మానవహృదయంలో స్ఫురించుగాక.
.....
 - 4) స్నేహితులం అనే భావన వికసించుగాక.
.....
- (ఇ) అధః దత్తస్య చరణస్య పదాని క్రమేణ న సంతి. తాని క్రమేణ స్థాపయిత్వా లిఖంతు.

మమ అతివిమలా వాణీ
వాణీ అతివికలా తవ
సదా యాతు విలయమియమ్
భేదభావనా
- (ఈ) పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.
 - 1) కీదృశీ హీనభావనా విలయం యాతు?
 - 2) కా భావనా విలసతు?
 - 3) కీదృశీ శుద్ధభావనా స్ఫురతు?
 - 4) కా భావనా వికసతు?

III స్వీయరచనా

అధ: దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) మిత్రభావనా నామ కా? ఏషా కథం వర్ధనీయా?
- 2) మైత్ర్యా కిం కిం సాధయితుం శక్నుమః?
- 3) సమాజహితాయ మిత్రభావనా కథమ్ ఉపయుక్తా భవతి?
- 4) గీతం పఠిత్వా కిం జ్ఞాతవాన్? కిం కర్తుమ్ ఇచ్ఛతి? లిఖంతు.
- 5) గీతస్య సారం స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

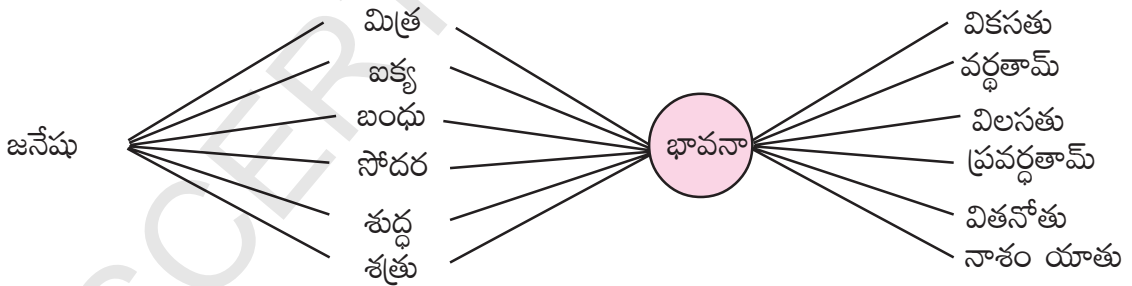
IV పదజాలాభివృద్ధి:-భాషాక్రీడా:

(అ) అధ: దత్తానాం రేఖాంకితపదానాం సమానార్థకపదాని పారాత్ చిత్వా పునః వాక్యం లిఖంతు.

- 1) అహం ధనికః అస్మి.
అహం అస్మి.
- 2) మమ భాషా సుందరీ అస్తి.
మమ సుందరీ అస్తి.
- 3) భేదభావనాయాః నాశః భవతు.
.....
- 4) ఏషా నిర్మలభావనా జనహృదయే స్ఫురతు.
.....

(ఆ) అధ: దత్తైః పదైః వాక్యాని రచయంతు.

ఉదా: 1) జనేషు మిత్రభావనా వికసతు.

V సర్జనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

■ ఐకమత్యేన సంబద్ధామ్ ఏకాం కథాం లిఖంతు.

VI ప్రశంసా

- అన్యభాషాయాం విద్యమానాని 'మిత్రభావనా' సంబద్ధాని గీతాని గాయంతు.

VII భాషాంశాః

(అ) ఏతాని వాక్యాని పఠంతు - రిక్తస్థానాని పూరయంతు

1) బాలకః పాఠం పఠతి.	బాలకాః పాఠం పఠంతి.
2) ఛాత్రః గీతం గాయతి.	ఛాత్రాః
3) సః గ్రామం గచ్ఛతి.	తే గ్రామం
5) ఏషః అన్నం ఖాదతి.	ఏతే
6) బాలికా జలం పిబతి.	బాలికాః జలం పిబంతి.
7) సా గృహమ్ ఆగచ్ఛతి.	తాః
8) తత్ అత్ర అస్తి.	తాని

ఉపరితనేషు వాక్యేషు ఏకవచన - బహువచన పదాని సంతి. తాని విభజ్య లిఖంతు.

ఉదా: బాలకః - బాలకాః పఠతి - పఠంతి.

ఆ) అధః దత్తాని వాక్యాని అవగచ్ఛంతు. రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

హ్యః = నిన్న	అద్య = ఈ రోజు	శ్వః = రేపు
పఠ - గోపాలః హ్యః అపఠత్.	గోపాలః అద్య పఠతి.	గోపాలః శ్వః పఠిష్యతి.
లిఖ - లతా హ్యః అలిఖత్.	లతా అద్య లిఖతి.	లతా శ్వః లేఖిష్యతి.
పిబ -		మార్జాలః శ్వః పాస్యతి.
నమ -		 నమస్యతి.
ఖాద -	గౌరీ ఖాదతి.	

పరియోజనాకార్యమ్

అస్మాకం దేశే కాః కాః భాషాః సంతి. తాః భాషాః కుత్ర (రాజ్యే) భాష్యంతే ఇతి పట్టికారూపేణ లిఖిత్వా భిత్తిపత్రే ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
అ) గీతం రాగయుక్తమ్ అభినయపూర్వకం చ గాతుం శక్నోమి.	☐	☐
ఆ) గీతస్య భావం వక్తుం శక్నోమి.	☐	☐
ఇ) గీతస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితుం శక్నోమి.	☐	☐
ఈ) ఐకమత్యసంబద్ధామ్ ఏకాం కథాం వక్తుం శక్నోమి.	☐	☐

ద్వితీయః పాఠః

2. సత్యం వద

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కే కే సన్ని? తే కిం కుర్వంతి?
2. చిత్రదర్శనేన కిమ్ అవగచ్ఛంతి?

ఛాత్రేభ్యః సూచనాః

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

తత్ ఏకమ్ అరణ్యమ్. తత్ర ఏకః సుందరః తడాగః అస్తి. తడాగం పరితః వృక్షాః సంతి. వృక్షేషు కాకకపోతాదయః బహవః పక్షిణః నీడం నిర్మాయ నివసన్తి. సర్వత్ర సాధుజన్తవః చరన్తి విహరన్తి చ.

ఏకః వ్యాధః ప్రతిదినం తడాగస్య అంతికమ్ ఆగత్య తత్ర జాలం ప్రసార్య తస్మిన్ మృగస్య పతనం ప్రతీక్షతే స్మ. ఏకస్మిన్ దినే కాచన మృగీ తస్య జాలే పతితా. వ్యాధః మృగ్యాః సమీపం గత్వా తాం బద్ధుమ్ ఐచ్ఛత్, తదా మృగీ వ్యాధేన సహ భాషితుమ్ ఆరభత.

మృగీ - భోః వ్యాధ! మాం ముంచ. మమ ఏకః పుత్రః ఏకమాసవయస్కా పుత్రికా చ స్తః. పుత్రికాయై అన్తిమపర్యాయమ్ ఉదరపూర్ణం దుగ్ధం దత్వా తౌ సద్వ్యవహారమ్ ఉపదిశ్య సత్వరం ప్రత్యాగమిష్యామి.

వ్యాధః - హే మృగీ! కిం మాం బుద్ధిహీనం చింతయసి? జాలబద్ధాం భవతీం త్యజామి ఇతి కథం చింతయసి? (ఇతి వదన్ మనసి) 'కిమ్ ఇయం మృగీ వదతి? మాం త్యజేతి? పుత్రం దృష్ట్వా, పుత్రికా దుగ్ధం దత్వా చ ప్రత్యాగమిష్యామి ఇతి వదతి. లోకే ఇదం సాధ్యం కిమ్? వక్తారః వదన్తి చేత్ శ్రోతుః మమ వివేకః నాస్తి వా!' (ఇతి అచింతయత్).

మృగీ - యః కరినశబ్దైః జ్యేష్ఠాన్ పీడయతి, యః పితృభ్యాం సహ ప్రతివాదం కరోతి, యః బుభుక్షితేభ్యః అదత్వా ఖాదతి, సః యం నరకం ప్రాప్నోతి, భవతః పురతః అనాగతా అహమ్ అపి తమేవ నరకం ప్రాప్నుయామ్ ఇతి శపథం కరోమి. దయాం కృత్వా మాం త్యజతు.

వ్యాధః - అహం భవత్యాః సదృశీం మృగీం మమ జీవనే న దృష్టవాన్. గృహం గత్వా ఆగచ్ఛతు అహం భవతీం ముంచామి. (మృగీ వ్యాధస్య ప్రదక్షిణం కృత్వా పుత్రీమేవ మనసి చింతయన్తీ అశ్రునయనా ధావితవతీ).

(ఏతావతా ఏకః మృగః వ్యాధస్య జాలే బద్ధః అభవత్)

మృగః - హే వ్యాధ! అహం సవినయం భవంతం ప్రార్థయామి యత్ కృపయా కంచిత్ కాలం యావత్ మాం జహోతు. మమ పుత్రౌ పతీన్ చ మిలిత్వా శీఘ్రమేవ ప్రత్యాగమిష్యామి.

వ్యాధః - అహం బుభుక్షయా పీడితః అస్మి. భవంతం న మోక్ష్యామి. బద్ధ్వా గృహం నేష్యామి.

మృగః - మమ పతీన్ పుత్రేషు శపథం కరోమి. అహమ్ అవశ్యం ప్రత్యాగమిష్యామి.

వ్యాధః - అస్తు.

(మృగీ ధావిత్వా, పుత్ర్యాః సమీపం గత్వా తస్యై దుగ్ధం దదతీ ఆసీత్. దుగ్ధదానావసరే చింతనం సర్వం పుత్ర్యాం సంస్థాప్య పదమపి అవిచాల్య శిలాప్రతిమా ఇవ స్థితా అభవత్)

మృగీ - పుత్రీ! అహం భవతీం ప్రసూతవతీ. ఆవయోః అనుబంధస్య ఇదమ్ అంతిమం దినమ్. పునః భవతీ మాం మా స్మరతు. పుత్ర! నిత్యం సత్యం వదతు. ధర్మం చరతు. ఉత్తమైః సహ నివసతు. అవినీతేభ్యః దూరే తిష్ఠతు. పరోపకారిభిః సహ వాదం మాకరోతు. (ఇతి ఉపదిశన్తీ అశ్రునయనా సా మృగీ వ్యాధస్య విషయం శ్రావయన్తీ ఆసీత్. తస్మిన్ ఏవ కాలే మృగః మృగ్యాః అన్తికమాగత్య స్వఘటనాం శ్రావయిత్వా ...)

మృగః - అహం వ్యాధస్య సమీపం గచ్ఛామి. భవతీ బాలాభ్యాం సహ నివసతు. బాలౌ చ సంరక్షతు. తౌ సమ్యక్ పాలయతు.

మృగీ - అహం శపథం కృతవతీ. అతః అహమేవ వ్యాధస్య అంతికం గమిష్యామి. భవంతం వినా బాలౌ న జీవతః. భవాన్ అత్రైవ తిష్ఠతు.

మృగః - అహమపి శపథం కృతవాన్. అతః అహం వ్యాధస్య సమీపం గమిష్యామి.

మృగీ - న, న, భవాన్ అత్రైవ తిష్ఠతు. అహమేవ గచ్ఛామి.

పుత్రీ - అంబ! (ఇతి రోదనం ఆరబ్ధవతీ)

- పుత్ర: - అంబ! ఏకం వినా అన్యః జీవితం న శక్నోతి. అతః వయం సర్వే గచ్ఛామః వ్యాధస్య సమీపమ్. (ఇతి సర్వే అహమహమికతయా పృష్టతః పశ్యంతః వ్యాధస్య సమీపమ్ ఆగత్య “మాం బద్ధాతు”, “మాం బద్ధాతు” ఇతి వదంతః తస్య పురతః ఉపస్థితాః అభవన్.)
- వ్యాధః - (ఆశ్చర్యేణ) భవంతే సత్యవాదినౌ స్తః. సత్యవాక్ పరిపాలనపరౌ. భవంతే దృష్ట్వా భవతోః పుత్రయోః త్యాగశీలతయా అహం ద్రవీభూతః అభవమ్.
- మృగీ - భవాన్ బుభుక్షాపీడితః అస్తి. మమ పరివారతః అహం మమ జీవనం భవతే సమర్పయామి. మాం బద్ధ్వా నయతు.
- మృగః - మామేవ గృహ్లాతు.
- పుత్రః-పుత్రీచ- ఆవామేవ నయతు భవాన్.
- వ్యాధః: (అశ్రునయనః సన్) హే భగవన్ ! కీదృశః పరివారః ఏషః? సర్వే అహమహమికతయా మృత్యుముఖం ప్రవేష్టుమ్ ఇచ్ఛన్తి. భవత్పురివారః త్యాగేన మామ్ ఆర్థికరోతి. క్షమాం కుర్వంతు. అహం భవత్సు కస్మై అపి హానిం న కరోమి. సుఖేన జీవన్తు. అదృశ్య ఆరభ్య మమ జీవనే హానిం న కరోమి. శాకాహారీ భూత్వా జీవనం యాపయామి.
- (ఇత్యుక్త్వా వ్యాధః తం పరివారమ్ అముంచత్. సర్వే మృగాః తస్మై వ్యాధాయ ధన్యవాదాన్ సమర్ప్య స్వగృహమ్ అగచ్ఛన్)

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- అ) అయం పాఠ్యాంశః కం విషయం వదతి?
- ఆ) మృగస్య స్థానే భవాన్ భవతి చేత్ కిం కరోతి?
- ఇ) వ్యాధస్య సమీపే భవాన్ భవతి చేత్ కిం కరోతి?
- ఈ) పాఠే జ్ఞాతవ్యాః విషయాః కే?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తీకుర్వంతు

(అ) పాఠే స్థితానాం క్రియాపదానామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు. తేషామ్ అర్థాన్ జానంతు.

(ఆ) ప్రశ్నానాం సమాధానానాం చ మేలనం కుర్వంతు.

1. వ్యాధః తడాకస్య అంతికమ్ ఆగచ్ఛతి. (అ) కుత్ర కాకకపోతాదయః నివసంతి?
2. వృక్షేషు కాకకపోతాదయః నివసంతి. (ఆ) కా జాలే పతితా?
3. వ్యాధః జాలం ప్రసారయతి. (ఇ) వ్యాధః కం బద్ధమ్ ఐచ్ఛత్?
4. మృగీ జాలే పతితా. (ఈ) కః తడాకస్య అంతికమ్ ఆగచ్ఛతి?
5. వ్యాధః మృగం బద్ధమ్ ఐచ్ఛత్. (ఉ) వ్యాధః కం ప్రసారయతి?

ఇ. అధః దత్తమ్ అనుచ్ఛేదం నిర్దేశం కుర్వంతు.

పుత్ర్యః సమీపం గత్వా తస్యే దుగ్ధః దదతి ఆసిత్. దుగ్ధదానవసరే చిత్తనం సర్వం పుత్ర్యాం సస్థాప్య పదమపీ ఆవిబాల్య శిలాప్రతిమా ఇవ స్థితః అభవత్.

ఈ. పాఠ్యాంశస్య ఆధారేణ పాత్రాణాం స్వభావాన్ లిఖంతు.

ఉదా: అ) మృగ్యాః పుత్రః : పితరౌ వినా జీవనం వ్యర్థమితి మత్వా వ్యాధస్య సమీపం గన్తుమ్ ఉద్యుక్తః పితృభక్తిపరాయణః.

ఆ) మృగీ :

ఇ) మృగః :

ఈ) వ్యాధః :

ఉ) మృగ్యాః పుత్రీ :

ఉ. పాఠం పఠిత్వా అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) అరణ్యం కీర్త్యశమ్ అస్తి?
- 2) వ్యాధః తడాగస్య సమీపే కిమర్థం జాలం ప్రసారయతి?
- 3) వ్యాధేన సహ మృగీ కిం భాషితవతీ?
- 4) వ్యాధః మృగ్యా సహ కిం భాషితవాన్?
- 5) శపథం కృతవతీం మృగీమ్ ఉద్దిశ్య వ్యాధః కిమ్ ఉక్తవాన్?
- 6) మృగః మృగీం కిమ్ ఉక్తవాన్?
- 7) పుత్రః మాతరం ప్రతి కిముక్తవాన్?
- 8) వ్యాధః మృగకుటుంబం దృష్ట్వా కిం కృతవాన్?

III స్వీయరచనా

అధః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) సత్యకథనేన కే కే లాభాః భవంతి?
- 2) వ్యాధస్య స్థానే భవాన్ భవతి చేత్ కిం కరోతి?
- 3) భవతీ మృగ్యాః స్థానే భవతి చేత్ కిం కరోతి?
- 4) వ్యాధః మృగాన్ కిమర్థం పరిత్యక్తవాన్?

IV పదజాలాభివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

(అ) అధః దత్తేషు వాక్యేషు రేఖాంకితపదానామ్ అర్థాన్ జానంతు. తేషాం సమానార్థక-
పదాని ఉపయుజ్య నూతన వాక్యానాం నిర్మాణం కుర్వంతు.

- 1) గోపాలః ప్రతిదినం ప్రాతః దుగ్ధం పిబతి.
- 2) సభాసు వక్తారః ధార్మికోపన్యాసం కుర్వంతి.
- 3) మాతా బాలస్య రోదనం శ్రుత్వా దుఃఖితవతీ.
- 4) ఆశ్రమేషు మృగాః స్వేచ్ఛయా సంచరంతి.
- 5) అహం విద్యాలయం గత్వా సాయం గృహం ప్రత్యాగమిష్యామి.

(ఆ) కోష్ఠకస్థాని పదాని ఉపయుజ్య నీతి వాక్యాని లిఖంతు.

సత్యం	
ధర్మం	భవ
మాతృదేవః	చర
పితృదేవః	వద
ఆచార్యదేవః	
అతిథిదేవః	

ఉదా:

- 1) సత్యం వద
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)
- 6)

(ఇ) మంజూషాతః క్రియాపదాని స్వీకృత్య రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

సంచరంతి విహరంతి పాలయతు బద్ధాతు నయతు యాపయామి

- 1) అహం విరామదినేషు గృహే పుస్తకైః కాలం.....
- 2) గగనే ఖగాః యథేష్టం
- 3) మాతులస్య, పితుః, గురోః చ వాక్యాని
- 4) రాత్రౌ గృహమ్ ఆగతాన్ చోరాన్
- 5) కాననే సింహవ్యాఘ్రాదిజంతవః
- 6) పర్వదినేషు స్నేహితం గృహం ప్రతి

V సర్వనాత్మకవ్యక్తీకరణమ్

- వ్యాధః మృగాన్ 'యుష్మాన్ త్యజామి'
ఇతి ఉక్తవాన్. తదనంతరం కిం జాతమితి
చిత్రం దృష్ట్వా సంభాషణరూపేణ లిఖంతు.

VI ప్రశంసా

- యదా భవాన్ సత్యం వదతి తదా భవతః మాతా భవంతం ప్రశంసతి. సా
కథం ప్రశంసతీతి వదతు.

VII భాషాంశాః

అ) అధః దత్తాని అక్షరాణి క్రమశః పఠంతు.

అఇఉఊ, ఋలుక్, ఏఓఙ్, ఐఔచ్, హయవరట్, లణ్, ఇమజణనమ్, ర్ఘభజ్, ఘధధష్, జబగడదశ్, ఖఫఛరథచటతవ్, కపయ్, శషసర్, హల్.

ఉపరి అక్షరరూపేణ స్థితాని అక్షరాణి మాహేశ్వరసూత్రాణితి కథ్యంతే. ఏతేభ్యః సూత్రేభ్యః ఏవ అక్షరాణాం నిర్మాణం జాతమ్.

ఆ) అక్షరాణాం భేదాన్ అవగచ్ఛన్తు.

- 1) అచః - అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ ౠ ఏ ఐ ఓ ఔ
- 2) హలః - క ఖ గ ఘ జ - (కవర్గః)
చ ఛ జ ఝ ఞ - (చవర్గః)
ట ఠ డ ఢ ణ - (టవర్గః)
త థ ద ధ న - (తవర్గః)
ప ఫ బ భ మ - (పవర్గః)
యరలవశషసహ
- 3) ప్రాస్వాక్షరాణి - అ, ఇ, ఉ, క, ట, చ ఇత్యాదీని.
- 4) దీర్ఘాక్షరాణి - ఆ, ఈ, ఊ, ఏ, ఐ, ఓ, ఔ, కా, టా, చో, కౌ, నై, మూ ఇత్యాదీని
- 5) సంయుక్తాక్షరాణి - కేవల హలామ్ ఏకత్ర స్థితిః సంయోగ ఇతి కథ్యతే.
ఉదాహరణమ్ - ద్య, బ్జ, న్య, క్త, శ్వ, హ్య ఇత్యాదీని.
- 6) ద్విత్వాక్షరాణి - ఏకమేవ అక్షరం ద్విధా ఉచ్యతే చేత్ ద్విత్వమితి కథ్యతే.
ఉదాహరణమ్ - ల్ల, య్య, క్క, త్త, న్న, ప్ప ఇత్యాదీని.

ఇ) అధః దత్తే శ్లోకద్వయే హ్రస్వ-దీర్ఘ-సంయుక్త-ద్విత్వాక్షరాణి జ్ఞాత్వా లిఖంతు.

- 1) పత్రం పుష్పం ఫలం తోయం యో మే భక్త్యా ప్రయచ్ఛతి ।
తదహం భక్తుపహృతమ్ అశ్నామి ప్రయతాత్మనః ॥
- 2) యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్ఞహోషి దదాసి యత్ ।
యత్తపస్యసి కౌంతేయ తత్కురుష్వ మదర్పణమ్ ॥

ప్రాస్వాక్షరాణి	దీర్ఘాక్షరాణి	సంయుక్తాక్షరాణి	ద్విత్వాక్షరాణి

పరియోజనాకార్యమ్

సత్యవ్రతనిష్ఠానాం మహాపురుషాణాం నామాని సంగృహ్య భిత్తిపత్రే విలిఖ్య ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

- అ) పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.
- ఆ) పాత్రాణి అధికృత్య వక్తుం శక్నోమి.
- ఇ) పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లేఖితం శక్నోమి.
- ఈ) మృగీ ఇవ సంభాషణం కర్తుం శక్నోమి.

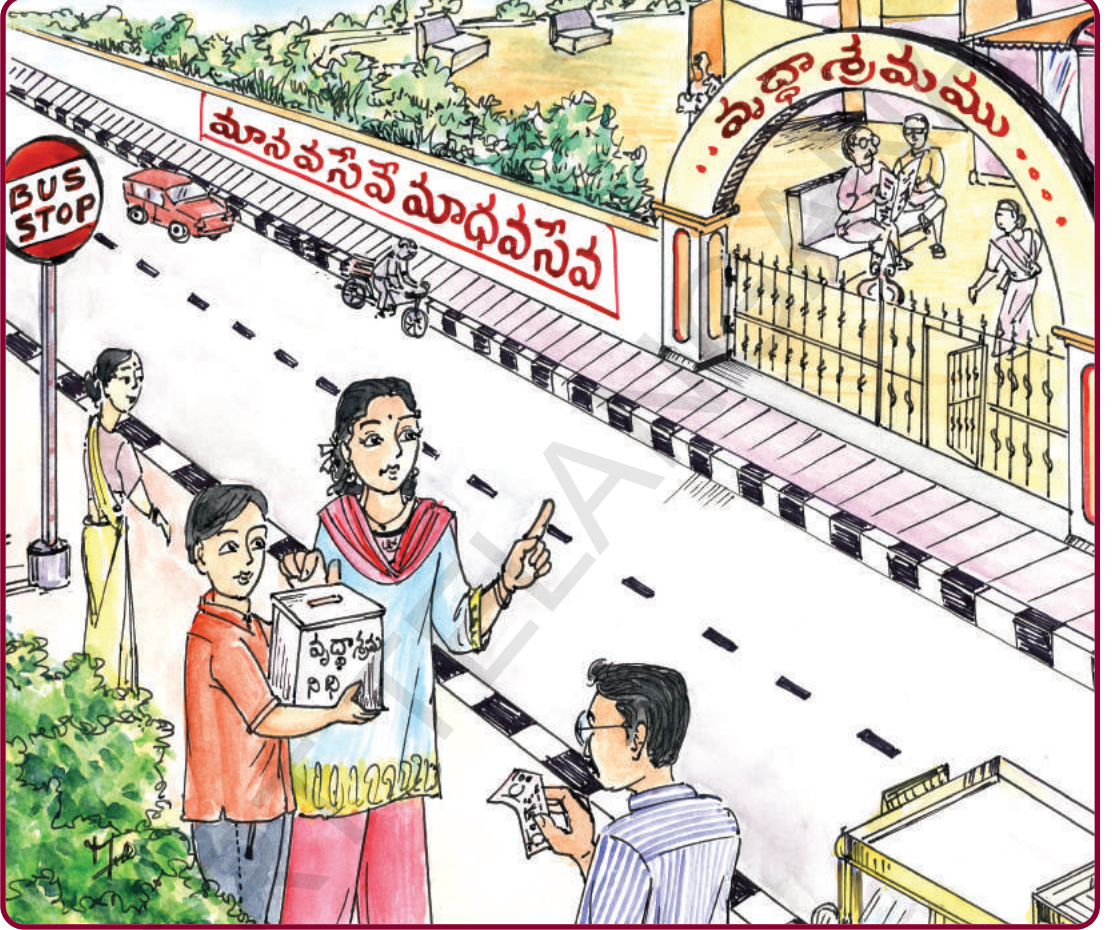
అమ్	న
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

తృతీయ: పాఠ:

3. దుర్గాబాయి దేశముఖ్

చిత్రం పశ్యంతు, చింతయంతు, వదంతు.

1. చిత్రే కిం కిమ్ అస్తి?
2. బాలౌ కిం కురుతః?
3. కిమర్థమ్ ఏవం కురుతః ఇతి భవాన్ చింతయతి?

ఛాత్రేభ్యః సూచనా:

- పాఠం పఠంతు. కఠినపదానాం, వాక్యానాం చ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.
- కఠినపదానామ్ అర్థాన్ అధికృత్య మిత్రైః సాకం చర్చాం కుర్వంతు.
- పాఠ్యపుస్తకస్య అన్తే దత్తం పదకోశం దృష్ట్వా తేషామ్ అర్థాన్ అవగచ్ఛంతు.

పాఠస్య చిత్రం పశ్యంతు. తత్ ఉద్దిశ్య మాతృభాషయా వదంతు.

ఏకదా కాకినాడాపత్తనే జాతీయ కాంగ్రెస్ మహాసభాః ప్రచలితాః అభవన్. తత్ర ఏకాం ప్రదర్శినీమ్ ఆయోజితవంతః. ప్రదర్శినీ ద్రష్టవ్యా చేత్ ప్రవేశపత్రం క్రేతవ్యమ్. ప్రవేశపత్రం దృష్ట్వా అంతః ప్రేషయితుం ద్వారస్య సమీపే ఏకాం బాలికాం కార్యనిర్వాహకాః నియుక్తవంతః. సా బాలికా ప్రవేశపత్రం దృష్ట్వా సర్వాన్ అంతః ప్రేషయతి స్మృ. తదా ఏకః జ్యేష్ఠః ప్రవేశపత్రం వినా అంతః ప్రవేష్టుమ్ ఆగతవాన్. సా బాలికా తం నిరుద్ధృ “ప్రవేశపత్రం దర్శయ” ఇతి అవదత్. “సః నాస్తీతి అవదత్” తస్య పార్శ్వే స్థితః ఏకః భద్రపురుషః అవదత్ - “ఏషః కః ఇతి జానాతి వా? జవహర్లాల్ నెహ్రూమహోదయః! అంతః ప్రేషయతు” ఇతి. తథాపి సా బాలికా తమ్ అంతః ప్రేషయితుం న అంగీకృతవతీ. తస్యాః ధైర్యం విజ్ఞాయ నెహ్రూమహోదయః తామ్ అభ్యనందత్. సా కా? ఇతి జానంతి వా?

సా ఏవ దుర్గాబాయీ. రాజమహేంద్రనగరే జననం ప్రాప్తవతీ. మాతా కృష్ణవేణీ, పితా రామారావు మహోదయః తస్యః పితామహః సంఘసేవకః. తస్య పోషణే దుర్గాబాయీ బాల్యదేవ సంఘసేవాయై ఆసక్తిం ప్రదర్శయతి స్మ.

తదానీతనకాలే గాంధీ మహోదయః స్వాతంత్ర్యనిధేః సంగ్రహణం కుర్వన్ కాకినాడానగరమ్ ఆగచ్ఛత్. ఏకాదశవర్షీయా దుర్గాబాయీ బహుధనం సంగృహ్య మహోదయాయ అయచ్ఛత్.

సః మహోదయః ధనం స్వీకుర్వన్ మందహాసేన భవత్యాః హస్తే విద్యమానాని స్వర్ణకంకణాని అపి దదాతి వా? ఇతి అపృచ్ఛత్. సా ఝటితి స్వహస్తే విద్యమానాని కంకణాని నిష్కాస్య అయచ్ఛత్. తదా గాంధీ మహోదయః బాల్యే ఏవ ఏతాదృశః త్యాగః వా? ఇతి ఆశ్చర్యం ప్రకటయన్ తాం బహుధా ప్రశంసితవాన్.

తతః గాంధీ మహోదయస్య ప్రవచనానుసారం సా 'శాంతిసేనా' సంస్థాయాం ప్రావిశత్. స్వాతంత్ర్యోద్యమే చ భాగమ్ అగృహ్ణత్. ఏవం దినే దినే ప్రవర్ధమానా సా వివిధాః విద్యాసంస్థాః అస్థాపయత్. వైద్యశాలాః ఆంధ్ర-మహిలాసభాం చ ఆరబ్ధవతీ. మహిలాభివృద్ధయే వివిధాన్ కార్యక్రమాన్ అకరోత్. వివిధాః సంస్థాః చ అస్థాపయత్. ఏవం సా 'సంఘసేవికా' రూపేణ ప్రసిద్ధా సతీ సర్వేషాం జనానాం మనసి సుస్థిరం స్థానం ప్రాప్నోత్.

ఏతాని కుర్వంతు

I శృణ్వంతు-విచింత్య వదంతు

- (అ) పాఠం పఠిత్వా భవంతః కిమ్ అవగతవంతః?
- (ఆ) దుర్గాబాయ్యాః విషయే కిం జ్ఞాతవాన్?
- (ఇ) భవతః గ్రామే / నగరే సంఘసేవకః అస్తి వా? సః కిం కృతవాన్ ?
- (ఈ) పాఠమ్ అవగత్య భవాన్ కిం కర్తుమ్ ఇచ్ఛతి?
- (ఉ) భవాన్ కస్య అపి సేవాం కృతవాన్ వా? కస్మిన్ సందర్భే?
- (ఊ) కేషాంచన స్వాతంత్ర్యోద్యమనాయకానాం నామాని వదంతు?

II పఠంతు-అవగచ్ఛంతు- వ్యక్తీకుర్వంతు

(అ) నామవాచకపదాని పాఠే అన్విష్య తేషామ్ అధః రేఖాంకనం కుర్వంతు.

(ఆ) అధః దత్తాని భావయుక్తాని వాక్యాని పాఠే అన్విష్య లిఖంతు.

- 1) బాలిక అతణ్ణి ఆపి ప్రవేశపత్రాన్ని అడిగింది.

- 2) పదకొండేళ్ళ వయసుగల దుర్గాబాయి నిధిని సేకరించి గాంధీజీకి ఇచ్చింది.

- 3) ఆమె వెంటనే తన చేతికి ఉన్న బంగారు గాజులను ఇచ్చింది.

- 4) ఆమె ధైర్యాన్ని చూసి నెహ్రూగారు ఆమెను అభినందించారు.

(ఇ) అధః దత్తమ్ అనుచ్ఛేదం పఠిత్వా ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

దండకారణ్యే ఏకః వ్యాధః నివసతి. తస్య నామ ఖైరవః. ఏకదా సః మృగయార్థం వనం గతవాన్. తత్ర ఏకం మృగం బద్ధ్వా గ్రామం ప్రతి ఆగచ్ఛతి స్మ.

- 1) అరణ్యస్య నామ కిమ్?

- 2) దండకారణ్యే కః నివసతి?
- 3) సః కిమర్థం వనం గతవాన్?
- 4) వ్యాధః కిం బద్ధ్వా గ్రామం ప్రత్యాగతః?
- 5) వ్యాధస్య నామ కిమ్?

(ఈ) పాఠం పఠిత్వా అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని లిఖంతు.

- 1) ప్రదర్శినీ ద్రష్టవ్యా చేత్ కిం క్రేతవ్యం భవతి?
- 2) కార్యనిర్వాహకాః ద్వారసమీపే కాం నియుక్తవంతః?
- 3) భద్రపురుషః కిమ్ అవదత్?
- 4) గాంధీమహోదయః కిమర్థం కాకినాడానగరమ్ ఆగతవాన్?
- 5) గాంధీమహోదయః దుర్గాబాయిం కిమ్ అపృచ్ఛత్?

III స్వీయగణనా

అథః దత్తానాం ప్రశ్నానాం సమాధానాని స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

- 1) జవహర్‌లాల్ మహోదయస్య స్థానే భవాన్ అస్తి చేత్ కిం కరోతి?
- 2) కేషాంచన సంఘసేవకానాం నామాని లిఖంతు.
- 3) దుర్గాబాయిః స్థానే భవాన్ భవతి చేత్ ఇతోఽపి కిం కర్తుం శక్నోతి?
- 4) పాఠస్య సారం స్వీయవాక్యైః లిఖంతు.

IV భివృద్ధిః - భాషాక్రీడాః

(అ) అథః దత్తేషు వాక్యేషు రేఖాంకితపదానాం విరుద్ధార్థకపదాని పాఠే సంతి. తాని అన్విష్య లిఖంతు.

- 1) గ్రామాత్ బహిః కృషిక్షేత్రాణి వర్తంతే. ఉదా: బహిః × అంతః
- 2) కష్టకాలే అధైర్యమ్ న కర్తవ్యమ్. ×
- 3) సః క్రీడాసు అనాసక్తిం ప్రదర్శయతి. ×
- 4) పితా కుమారం దూషితవాన్. ×
- 5) దుర్మతేః మనః చంచలం భవతి. ×

ఆ. అధః దత్తాని చిత్రాణి పశ్యంతు తేషాం నామాని చిత్రైః యోజయంతు.

ఏషః పత్రాలయః

ఏషః కర్మాగారః

ఏషః వైద్యాలయః

ఏషః విత్తకోశః

ఏషః గ్రంథాలయః

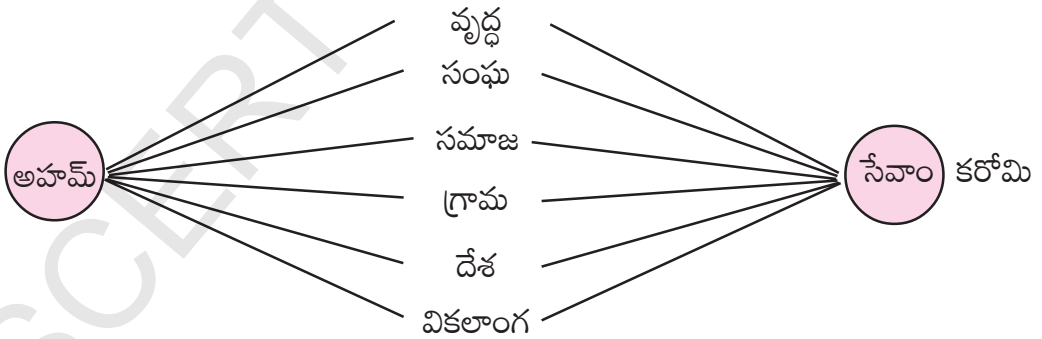
ఏతత్ చలనచిత్రమందిరమ్

ఏషా వస్తుప్రదర్శనశాలా

ఇ. ఉదాహరణమ్ అనుష్ఠత్య 'సేవా' ఇతి పదం సంయోజ్య తైః పదైః వాక్యాని లిఖంతు.

ఉదా: 1. అహమ్ వృద్ధసేవాం కరోమి. 2.

3.

4.

5.

6.

V సర్వనాట్యకవ్యక్రీకరణమ్

■ నెహ్రూ మహోదయస్య - దుర్గాబాయ్యాః చ సంవాదం సంభాషణ రూపేణ లిఖంతు

దుర్గాబాయీ : తిష్ఠతు భవాన్ !
 నెహ్రూ : కిమర్థమ్ ?
 దుర్గాబాయీ :
 నెహ్రూ :
 దుర్గాబాయీ :
 నెహ్రూ :

VI ప్రశంసా

■ భవతః గ్రామవాసిభిః, సంఘసేవకైః గ్రామసేవకైర్వా కృతాని సత్కార్యాణి అధిక్షత్వ వదంతు.

VII భాషాంశాః

(అ) వాక్యాని పఠంతు. రిక్తస్థానాని పూరయంతు.

హ్యః	అద్య	శ్వః
ఉదా:- హ్యః అహం పాఠమ్ అపఠమ్.	అద్య అహం పాఠం పఠామి.	శ్వః అహం పాఠం పఠిష్యామి.
1. ఫలమ్ అఖాదమ్.	 ఫలం	 ఫలం
2. క్రీడామ్	 క్రీడాం	 క్రీడాం క్రీడిష్యామి.
3. హ్యః అహం దుగ్ధమ్ అపిబమ్.		
4.	అద్య అహం శ్లోకస్య భావం వదామి.	
5.		శ్వః గృహకార్యం లేఖిష్యామి.
6.	 ప్రాతః దేవాలయం గచ్ఛామి.	

(ఆ) ఏతత్ సంభాషణం పఠంతు. పట్టివిభక్తేః పదాని లిఖంతు.

- ధరణీ - 1) ఏతత్ కస్య పుస్తకమ్? 2) ఏషా కస్య లేఖనీ?
 లహరీ - ఏతత్ లక్ష్మణస్య పుస్తకమ్ ఏషా మాధవస్య లేఖనీ
- ధరణీ - 3) ఏతత్ కస్య క్షేత్రమ్? 4) ఏషా కస్యః శాటికా ?
 లహరీ - -----
- ధరణీ - 5) ఏతే కస్యః నూపురాః ? 6) ఏషః కస్య స్యూతః?
 లహరీ - -----

పరియోజనాకార్యమ్

దుర్గాబాయీసదృశీనాం వివిధానాం సంఘసేవికానాం, స్వాతంత్ర్యోద్యమనాయకానాం చిత్రాణి సంకలయ్య తేషాం నామాని లిఖిత్వా భిత్తిపత్రే ప్రదర్శయంతు.

స్వీయమూల్యాంకనమ్

	అమ్	న
అ) పాఠస్థానాం కఠినపదానామ్ అర్థాన్ వక్తుం శక్నోమి.	☐	☐
ఆ) దుర్గాబాయ్యాః విషయే స్వీయవాక్యైః వక్తుం శక్నోమి.	☐	☐
ఇ) సంఘసేవామ్ అధికృత్య లేఖితుం వక్తుం చ శక్నోమి.	☐	☐
ఈ) దుర్గాబాయీ - నెహ్రూవర్యయోః సంభాషణం లేఖితుం శక్నోమి.	☐	☐

౪౪

విద్యా దదాతి వినయం

౪౪

పరంతు - నందంతు

గురుభక్తః కౌత్సః

రఘుః ప్రసిద్ధః రాజా. సః విశ్వజిన్నామానం యజ్ఞం కృతవాన్. తదా సః ఆత్మీయం సర్వమ్ ఐశ్వర్యం దానరూపేణ దత్తవాన్. తస్య సమీపే ఉపయోగాయ కేవలం మృన్మయం పాత్రమ్ ఏవ అవశిష్టమ్.

కౌత్సః మహర్షేః వరతంతోః శిష్యః. సః గురోః సకాశాత్ చతుర్దశవిద్యాః అధీతవాన్. చతుర్దశకోటిసువర్ణనాణకాని గురుదక్షిణారూపేణ దాతుమ్ ఇచ్ఛన్ సః రఘుమహారాజస్య సమీపమ్ ఆగతవాన్. ఆగతం కౌత్సం దృష్ట్వా రఘుః యథావిధి పూజితవాన్. కుశలప్రశ్నానంతరం-“భవతః ఆగమనస్య కారణం కిమ్?” ఇతి పృష్టవాన్ చ.

కౌత్య: “ధనార్థమ్ అత్ర ఆగతః అస్మి. కింతు భవతః స్థితిమ్ అవలోక్య, మమ ఆగమనం విలంబేన జాతమ్ ఇతి భావయామి. అతః అహం తద్ధనసంపాదనార్థమ్ అన్యన్యపస్య సమీపం గచ్ఛామి.” ఇతి ఉక్తవాన్.

తదా రఘుమహారాజః - “పండితోత్తమ! భవతా కియత్ ధనమ్ అపేక్ష్యతే?” ఇతి పృష్టవాన్. తదా కౌత్య: “అహం చతుర్దశకోటిస్వర్ణనాణకపరిమితం ద్రవ్యమ్ ఇచ్ఛామి” ఇతి ఉక్తవాన్. అద్యపర్యంతం కోఽపి అతిథిః విఫలీభూతమనోరథః సన్ మత్సకాశాత్ అన్యత్ర న గతః. అతః భవాన్ మమ ప్రాసాదే ద్విత్రాణి దినాని తిష్ఠతు. అహం భవతః అర్థం సాధయామి” ఇతి రఘుః కౌత్యం ప్రార్థితవాన్. కౌత్యః అపి అంగీకృతవాన్.

రఘుః అనంతరదినే ప్రాతః ధనాధిపతిం కుబేరం ప్రతి యుద్ధార్థం గంతుం నిశ్చయం కృతవాన్. యదా సః ప్రాతః ఉత్థితవాన్, తదా భాండాగారే నియుక్తాః సేవకాః ఆగత్య - “మహారాజ! రాత్రౌ కోశాగారే సువర్ణవృష్టిః అభవత్” ఇతి నివేదితవంతః.

రఘుః అపి పర్వతమ్ ఇవ స్థితం సువర్ణరాశిమ్ అవలోకితవాన్. సః తత్ సర్వమ్ అపి కౌత్యాయ దత్తవాన్. కింతు కౌత్యః - “అహం కేవలం చతుర్దశకోటి పరిమితాని నాణకాని ఇచ్ఛామి” ఇతి పునః ఉక్తవాన్. రాజా అపి తత్ సర్వం స్వీకర్తుమ్ అనురోధం కృతవాన్.

కౌత్యస్య, రఘుమహారాజస్య చ నిరీహతాం దృష్ట్వా అయోధ్యాయాః ప్రజాః ఆశ్చర్యచకితాః అభవన్. కౌత్యః అపి రాజానమ్ ఆశిషా అనుగృహ్య, గురోః ఆశ్రమం ప్రతి ప్రస్థితవాన్. అనంతరం రఘుమహారాజః గజానామ్, ఉష్ప్రాణామ్, అశ్వానాం చ ఉపరి తాని సువర్ణనాణకాని ఆరోప్య గురోః ఆశ్రమం ప్రేషితవాన్.

ధన్యో ఖలు! కౌత్యః రఘుమహారాజః చ.

